

TILVÆKST Salgsafgrøder, nr. 3, 15. marts 2018

Indhold

- **MARK**
- Aktuelt i marken
- Etablering af vårsæd
- Tidlig ukrudtsbekæmpelse i vintersæd
- **REGLER OG TILSKUD**
- MFO-brak og MFO-bræmmer

MARK

Aktuelt i marken

Af planterådgiver Marie Uth

Bedst som vi troede, at vinteren var ved at være ovre, er der udsigt til endnu en periode med betydelig frost og østenvind. Når frosten er overstået, er det vigtigt at være klar til at tildele mangan til vintersæd. I svage marker, hvor rodudviklingen er ringe, er det afgørende at tildele mangan så snart væksten begynder.

Vær også opmærksom på, om afgrøderne har det gødning, de skal bruge. Efter et langt vådt efterår og en våd vinter, er der ikke mange næringsstoffer tilbage i jorden. Hvis du f.eks. tildeler husdyrgødning ved første gødningstildeling, skal du være opmærksom på, at der også bliver tildelt svovl i handelsgødning inden længde. Hvis husdyrgødningen forsures med svovlsyre, kan svovlbehovet dækkes på denne måde.

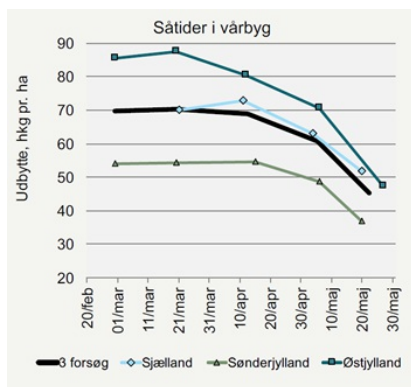
Læs mere om gødningsstrategier og mangantildeling i sidste nummer af TILVÆKST Salgsafgrøder.

Det er en stor udfordring at få tildelt gødning i år. Der er blevet udbragt en del gødning de sidste par dage, hvor der har været mulighed for det. Nu får vi dagsfrost igen, men det ser ud til, at der kan blive en mulighed for at udbringe gødning søndag eller mandag. For at gødningstildelingen er lovligt, skal jorden tø op til 15 cm's dybde i løbet af dagen, og jorden må ikke være vandmættet. Læs de udførlige regler i TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 1. Gødskning er især relevant på arealer, som er svære at færdes på lige så snart der kommer lidt nedbør.

Etablering af vårsæd

Af planterådgiver Marie Uth

Vårsæd bør sås så snart jorden er tjenlig, men det er et lidt udefinérbart tidspunkt, og specielt på pløjefri ejendomme tager det lidt ekstra tid før jorden er tilstrækkelig tør til, at der kan laves et godt såbed. Når vi kigger på forsøgene er der en klar tendens til, at udbyttet falder når såtidspunktet udskydes til efter midt april (se eksempel i figur 1). Dog er det vigtigere, at kornet sås i et fornuftigt såbed, end at det bliver sået inden midt april.

Figur 1 Sammenhæng mellem såtidspunkt og udbytte i vårbyg. Udbyttet begynder at falde, når såtidspunktet udskydes fra den 10. til den 30. april. De viste forsøg er fra 2016, men det samme resultat er opnået i en række andre forsøg (Kilde: Oversigt over landsforsøgene 2016).

Vårsæd skal sås i en ensartet sådybde på 3-4 cm, og jorden skal pakkes tilstrækkeligt til, at fugten kan nå op til frøene. Desuden er der mindre tendens til manganmangel i en fastpakket jord.

Billede 2 Vårbygplanter fra en mark, hvor sådybden er meget uensartet og varierer mellem 0 og 10 cm's dybde. I den pågældende mark var mange spirer aldrig nået op over jordoverfladen (Foto: Marie Uth, SAGRO).

Udsædsmængden beregnes ud fra tusindkornsvægt og ønsket plantetal. Se anbefalede plantetal i tabellen nedenfor. Ved sen såning vælges det højeste plantetal.

Tabel 1 Anbefalet plantetal i vårsæd.

Afgrøde	Anbefalet plantetal (pl. pr. m ²)
Havre	300
Vårbyg	250-300
Vårhvede	350-400

Formel til udregning af udsædsmængde

$$\text{kg/ha} = \frac{\text{ønsket plantetal} \times \text{TKV}}{\text{spiringsprocent}}$$

Udsædsmængden kan også beregnes i SAGROs app.

Behandling med glyphosat før såning

Nedvisning af ukrudt med glyphosat før såning er primært relevant ved pløjefri etablering. Metoden kan også bruges til bekæmpelse af kvik, men ved bekæmpelse om foråret er det svært at opnå fuld effekt. I et sent forår som i år er det særligt svært at opnå tilfredsstillende effekt mod kvik før såning.

Ved glyphosat-sprøjtning forud for pløjefri etablering, er det afgørende at vente med behandlingen til der er god vækst i ukrudtet. Efter behandling skal der gerne gå to dage inden jordbearbejdning for at sikre en god effekt. Der er ikke nævneværdig forskel på de forskellige glyphosat-produkters virkningstid.

Ved behandling af almindeligt ukrudt anvendes 6-700 g aktivstof pr. ha. Effekten forbedres ved at iblande 0,2 l/ha

spredekøbemiddel og 1-2 kg/ha ammoniumsulfat. Ved bekæmpelse af kvik anvendes ca. 1400 g aktivstof pr. ha, og der bør være 3 nye blade på kvikplanterne.

Gødskningsstrategi

Vårsæd, og især vårbyg, betaler for at have gødningen tilgængelig fra start. Det skyldes at vækstsæsonen er kort og intensiv. Vi anbefaler så vidt muligt at placere handelsgødning ved såning, og alternativt iblande handelsgødning i såsæden eller bredspredte handelsgødning lige før eller efter såning. Dette gælder også, selvom der er nedfældet gylle inden såning.

Vi har set gode resultater af at bruge en forsurende startgødning. NS 21-24 er en god og prisbillig startgødning. NS 26-14 og NP 18-20-0 DAP er også gode forsurende gødninger.

Hjemmeavlet udsæd

Brug af egen udsæd kan mindske omkostningerne på bedriften. Du skal imidlertid forholde dig kritisk til kvaliteten, når du vælger at bruge egen udsæd, idet egen udsæd skal være af samme kvalitet som indkøbt udsæd. Udsæden bør have en god spireevne, en relativ høj tusindkornsvægt og et lavt indhold af ukrudtsfrø. Udsæden skal også gerne være fri for udsædsbårne sygdomme som fusarium i havre og vårhvede, samt nøgen bygbrand i vårbyg.

Vær opmærksom på, om køber af avlen stiller krav om, at der har været anvendt certificeret udsæd. Det kan være tilfældet ved salg af korn til maltbyg.

Hvis man bruger hjemmeavlet udsæd, skal der betales forædlerafgift til sortsejeren. Forædlerafgiften er med til at betale udviklingen af fremtidens sorter. Afgiften varierer efter sort, og oplysninger om brug af egen udsæd kan indberettes til Danske Sortsejere på www.sortsejere.dk, hvorefter man vil modtage en faktura på forædlerafgiften.

Tidlig ukrudtsbekæmpelse i vintersæd

Af planterådgiver Marie Uth

Tidlig ukrudtsbekæmpelse i vintersæd er ofte relevant i marker, hvor der ikke blev foretaget en ukrudtsbekæmpelse i efteråret. I år er en stor andel af vintersæden ubehandlet fra efteråret, da det var for vådt at køre. Til gengæld er mange arealer sået sent, hvilket har reduceret ukrudtstrykket betragteligt.

Tidlig ukrudtsbekæmpelse kan også være relevant i behandlede marker, hvor der er problemer med store mængder enårig rapgræs eller problematiske arter som agerrævehale og gold hejre. Husk dog, at der ikke må anvendes DFF i foråret, hvis der er sprøjtet med DFF i efteråret.

Du kan se løsningsforslag til tidlig ukrudtsbekæmpelse i tabel 2

Billede 3 Enårig rapgræs kan danne et tæt tæppe i bunden af afgrøden. Her ses en hvedemark i 2013, der ikke er ukrudtsbehandlet i efteråret (Foto: Marie Uth, SAGRO).

Hvis du vælger en strategi med en tidlig ukrudtsbekæmpelse kort efter vækststart, bliver det formentlig nødvendig med en opfølgning senere mod forårsfremspiret ukrudt. På en række marker kan ukrudtsbekæmpelsen udskydes til sidst i april, hvorved behovet for opfølgning kun er relevant ved sent fremspiret ukrudt som f.eks. snerlepileurt.

Tabel 2 Løsningsforslag til tidlig ukrudtsbekæmpelse i vintersæd, som ikke er blevet behandlet i efteråret. Bemærk at

en række midler ikke må anvendes i vinterbyg. Se i øvrigt specifikationer om midler i tabel 3.

Løsning	Ukrudtsarter	Midler og dosis (l/ha)	Vejl. pris (kr./ha)	Bemærkninger
1	Enårig rapgræs, vindaks, tokimbladet ukrudt	0,35-0,45 Cossack OD + 0,05 DFF + 0,15 spr.kl.middel*	148-188	Kræver mindst 6 °C. Senest st. 32 (Cossack OD) eller st. 28 (DFF). Ikke i vinterbyg.
2	Enårig rapgræs, alm. og italiensk rajgræs, tokimbladet ukrudt.	0,5-0,75 Cossack OD + 0,05 DFF + 0,15 spr.kl.middel*	207-298	I rug maks. 0,6 l/ha, men dosis over 0,45 l/ha kan skade afgrøden. Kræver mindst 6 °C. Senest st. 32 (Cossack OD) eller st. 28 (DFF). Ikke i vinterbyg.
3	Alm. og italiensk rajgræs, vindaks, tokimbladet ukrudt	0,07-0,14 Hussar Plus OD + 0,05 DFF + 0,15 spr.kl.middel*	145-233	Maks. 0,05 l/ha i vinterbyg. Kræver mindst 8 °C. Senest i st. 32 (Hussar) eller st. 28 (DFF).
4	Agerrævehale, flyvehavre, alm. og italiensk rajgræs, inkl. ALS-resistent rajgræs	0,3-0,4 Topik + 0,5 Olie	270-353	Senest st. 39. Ikke i vinterbyg.
5	Resistent fuglegræs, kornblomst og storkenæb	0,3 Pixxaro	132	Kan erstattes af 0,5 l/ha Mustang Forte eller 0,7 l/ha Zypar.
6	Gold hejre, rajgræs, kornblomst, tokimbladet ukrudt	110 g Broadway + 0,5 PG 26N 14 dage senere: 110 g Broadway + 0,5 PG 26N	318	Senest st. 39. Ikke i vinterbyg. 2. behandling kan erstattes af 12,5 g/ha Monitor, hvis du har det på lager.

*Hvis Cossack OD eller Hussar Plus OD kun blandes med DFF kan du med fordel vælge 0,5 l/ha Renol i stedet for spredelæbemiddel. Ved blanding med andre midler, som f.eks. mangan, kan der ikke blandes med Renol.

Kommentarer til enkeltløsninger

Løsning 1 og 2 med Cossack OD er meget brede løsninger, hvilket også er grunden til, at Cossack OD er blevet meget populær. Dosis tilpasses efter ukrudtsarter og vejrforhold. Ved småt ukrudt og under lune forhold, kan du nøjes med den lave dosis.

Løsning 3 med Hussar Plus OD er god, hvor det primært er rajgræs, der skal bekæmpes. Du opnår bedst effekt ved at vente med behandlingen til vejret er godt lunt og der er god vækst. Det har samtidig den fordel, at du samtidig får bekæmpet forårsfremspiret ukrudt.

Bemærk at både Cossack OD og Hussar Plus OD hører til gruppen af ALS-hæmmere, som er en stor gruppe af midler – også kendt som minimidler. Det store forbrug af ALS-hæmmere har medført, at vi ofte ser resistens mod disse midler.

Løsning 4 med Topik er en specialløsning mod agerrævehale, ALS-resistent rajgræs og flyvehavre. Der vil typisk være behov for opfølgning med et andet middel mod tokimbladet ukrudt.

Løsning 5 med Pixxaro, Mustang Forte eller Zypar kan anvendes, hvor der er tæt bestand af resistent fuglegræs, storkenæb eller kornblomst. Pixxaro har bedst effekt på resistent fuglegræs. Ved mindre bestande kan du med fordel udsætte behandlingen og dermed opnå bekæmpelse af forårsfremspiret ukrudt.

Løsning 6 med Broadway er en specialløsning mod gold hejre eller sen behandling.

Billede 4 Resistent fuglegræs udvikler sig hurtigt til kraftige tuer. Her ses et eksempel fra en vårbygmark (Foto: Birgit Vestergård, SAGRO).

Tabel 3 Udvalgte specifikationer for anvendte midler.

Middel	Virkningsklasse	Minimiddel-restriktion	Afstandskrav til vandmiljø	Afstandskrav til §3	Bemærkninger
Broadway	B (ALS-hæmmer)	Nej	2	-	
Cossack OD	B (ALS-hæmmer)	Ja	2	5	
DFF	F1 (PSD-hæmmer)	Nej	10	-	
Hussar Plus OD	B (ALS-hæmmer)	Ja	2	5	
Mustang Forte	B + O	Nej	2	5	Læs etiketten for restriktioner i fbm. anvendelse af halm og efterfølgende afgrøde
Pixxaro	O	Nej	10	5	
Topik	A (ACCASE-hæmmer)	Nej	2	-	
Zypar	B + O	Nej	2	5	

REGLER OG TILSKUD

MFO-brak og MFO-bræmmer

Af assistent Frederik Jensen og planterådgiver Marie Uth

Der er kommet nye typer af MFO-elementer, hvormed mulighederne for at opfylde krav om miljøfokusområder (MFO) er blevet mere fleksible. Som noget nyt kan MFO-kravet opfyldes med bræmmer og bestøverbrak, og for slåningsbrak kan du vælge at slå arealet om foråret frem for i sensommeren. Minimumstørrelsen for MFO-brakarealer og -bræmmer er 0,01 ha, og du kan derfor udnytte ukurante hjørner og kiler til at opfylde MFO-kravet.

Husk på at manglende opfyldelse af MFO-kravet giver betydelige sanktioner i form af mistet grøn støtte. Det er derfor vigtigt kun at etablere MFO-elementer, hvor du er sikker på, at du kan overholde alle krav til landbrugsaktivitet på arealet, eller at du etablerer rigeligt MFO-areal, så du kan tåle en underkendelse af dele af arealet. Hvis du ændrer din markplan, skal du også sikre, at alle krav stadig er opfyldt.

Udvalget af MFO-brakarealer og -bræmmer, med vægtningsfaktor:

- MFO-slåningsbrak (slåning forår eller sensommer), 1 ha svarer til 1 ha MFO
- MFO-blomsterbrak, 1 ha svarer til 1 ha MFO
- MFO-bestøverbrak, 1 ha svarer til 1,5 ha MFO
- MFO-bræmmer, 1 ha svarer til 1,5 ha MFO

I det følgende kan du læse om de forskellige MFO-elementer. Du kan finde yderligere oplysninger i faktaark fra Landbrugsstyrelsen:

Faktaark om Braklagte arealer

Faktaark om MFO-Bræmmer

Faktaark om Permanent græs

MFO-slåningsbrak

Som noget nyt kan du vælge, om du vil tilmelde din brakmark med forårsslåning, hvor marken skal slås i perioderne 1. april til 30. april, eller om du vil tilmelde marken med sommerslåning, hvor den skal slås i sensommeren mellem den 1. august til 15. september.

Som sædvanligt skal der være et plantedække på brakarealet, og der er ingen restriktioner i forbindelse med, hvilke plantearter der gror på arealet. Du må ikke anvende braklagte arealer til landbrugsproduktion. Det betyder, at du hverken må anvende dem til afgræsning eller slæt. Arealerne må heller ikke anvendes til opbevaring af f.eks. halmballer.

MFO-bestøverbrak og -blomsterbrak

Overordnet gælder for både bestøverbrak og blomsterbrak at du senest den 30. april skal have jordbehandlet og udsået en godkendt frøblanding. Til gengæld behøver du ikke slå arealet.

Billede 5 Eksempel på et areal, der kan godkendes som MFO-blomsterbrak eller MFO-bestøverbrak (Kilde: fjd.dk).

MFO-blomsterbrak har vægtningsfaktoren 1:1. Der skal etableres en frøblanding med mindst to forskellige frø- og nektarproducerende plantearter pr. m², som skal være jævnt fordelt ud over hele marken.

Der må ikke sås korn, majs eller raps i renbestand, eller en blanding der kun består af disse arter. Derudover er der ikke specifikke krav til frøblanding, men det er vigtigt, at arealet ikke fremstår, som en græs- eller kløvergræsmark. Du kan se forslag til frøblandinger i tabel 4. I 2017 blev der i alt etableret 1.288 ha blomsterbrak på landsplan.

MFO-bestøverbrak er en ny mulighed, som vi har fået til 2018. MFO-bestøverbrak har en vægtningsfaktor på 1:1,5. MFO-bestøverbrak adskiller sig fra blomsterbrak ved, at der skal etableres en blomsterblanding med mindst tre forskellige plantearter pr. m² fra en særlig planteartsliste.

Blandingen skal udgøre mere end 50 % af markens samlede plantedække og være jævnt fordelt. Du kan se forslag til frøblandinger i tabel 4.

Tabel 4 Forslag til frøblandinger, der egner sig til MFO- blomsterbrak og MFO-bestøverbrak. Priser og udsædmængder er vejledende og fragtpreiser er ikke regnet med. Blandingerne er muligheder, der er tilgængelige på markedet.

Blandinger	Arter	Udsæd (kg. pr. ha)	Vejl. pris (kr. pr. ha)	Kan godkendes som:	
				blomsterbrak	bestøverbrak
Købt på foderstof	50 % Olieræddike 50 % Gul sennep	10	250	X	-
"Bestøverbrak-blanding" (Hunsballe Frø)	Boghvede* Gul sennep* Oliehør Honningurt*	12-15	267	X	X
"Terra Gold TG-4 MFO Bestøverbrak (Kræs for bier)" (shopFRDK) OBS: bemærk at kornblomst kan være et problematisk ukrudt i korn	40 % Honningurt* 4 % Olieræddike 2 % Kornblomst* 25 % Boghvede* 5 % Morgenfrue* 2 % Dild 7 % Gul Sennep* 5 % Sort kommen* 1 % Hjulkrone* 3 % Katost 6 % Koriander	6-7	271	X	X
"Omdrift Blomsterbrak" (Hunsballe Frø)	50 % Fodervikke 25 % Boghvede* 10 % Solsikker 10 % Blodkløver* 5 % Honningurt*	15	364	X	X
"Bivenlig Blomsterbrak" (DLF)	Oliehør Hvidkløver* Rødkløver* Honningurt* Boghvede* Solsikke	6-8	405	X	X
"Terralife Vitamaxx DT" (Hunsballe Frø)	45 % Sand-havre 18 % Boghvede* 10 % Oliehør 6 % Honningurt* 6 % Radise DeepTill 5 % Sæddodder 4 % Gul sennep* 4 % Etiopisk sennep 2 % Solsikke	20-25	463	X	X

*Arter godkendt til bestøverbrak

En fordel ved blomsterbrak og bestøverbrak er, at de kan anlægges på arealer med permanent græs. Dermed kan du få arealet med i omdrift igen. Hvis du ønsker at lade arealet fortsætte som almindelig slåningsbrak året efter, at du har haft bestøver- eller blomsterbrak, kan du med fordel blande 10-15 % græs eller kløvergræs i frøbladingen, for at sikre et varigt plantedække.

Etablering

Frøblandingerne til blomsterbrak og bestøverbrak skal som nævnt etableres senest den 30. april. Der kan være stor forskel på frøstørrelsen i blandingerne, og det er derfor vigtigt ikke at så for dybt. En god metode er at så frøene

øverligt med et slæbeskærs-såsæt med tilhørende efterharve. En passende sådybde er ca. 2 cm afhængigt af frøblandingen.

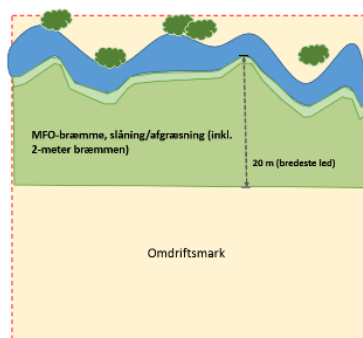
MFO-bræmmer

MFO-bræmmer har vægtningsfaktoren 1:1,5. MFO-bræmmer kan sammenlignes med de tidligere anvendte randzoner, men de behøver ikke at ligge langs vandløb. MFO-bræmmer kan bruges, hvor som helst på omdriftsarealet, og de skal have en bredde på mellem 1 og 20 m. Bræmmens langside skal støde op mod et omdriftsareal, og den skal tydeligt kunne skelnes fra resten af marken. Mindstekravet til størrelse er 0,01 ha, og bræmmer kan dermed med fordel placeres i kiler og lignende.

Krav til landbrugsaktivitet

Du må gerne tage slæt på MFO-markbræmmen eller lade den afgræsse, men arealet skal være udyrket i hele støtteåret. Du må derfor ikke gødske, sprøjte eller foretage jordbehandling. Du må dog gerne foretage jordbearbejdning, hvis du samtidig udsår en blomsterblanding. I perioden 1. maj til 31. juli må du hverken tage slæt eller slå din MFO-bræmme.

Kravet til landbrugsaktivitet afhænger af, hvilken type MFO-bræmme du har anmeldt bræmmen som. Du skal vælge mellem forårsslåning, sommerslåning, udsåning af blomsterblanding eller lade bræmmen være en del af et miljøtilsagn.

Billede 6 Eksempel på udformning af en MFO-bræmme. I dette tilfælde er den placeret langs et vandløb (Kilde: Landbrugsstyrelsen).